

00

Zur
Gräfl.vom Hagen'schen
Majorats - Bibliothek

MÖCKERN
gehörig

N° 1396

DISSERTATIO PHILOSOPHICA INAUGVRALIS 25
DE
**BONARVM MALARVMQVE
ACTIONVM
EFFECTIBVS NATVRALIBVS
POST HANC VITAM,**

QVAM
IN REGIA FRIDERICIANA
CONSENTIENTE AMPLISSIMO PHILOSOPHORVM ORDINE
PRAESIDE
VIRO EXCELLENTISSIMO ATQVE AMPLISSIMO
DN. IOANNE IOACHIMO LANGIO,
MATHES. PROF. PVBL. ORD. ACAD. CAES. NAT. CVR.
ET SOC. REG. BORVSS. SCIENTT. SODALI,
AD HONORES PHILOSOPHICOS LEGITIME IMPETRANDOS
DIE APRILIS ANNI MDCCXXXX.
HORA LOCOQVE CONSUVETIS PVBLICE DEFENDET
AVCTOR RESPONDENS
HERMANNVS IACOBVS LASIVS, 24.
GRYPHISW. POMERAN.

HALAE MAGDEBVRGICAE,
TYPIS IOAN. FRIDERICI GRVNERTI, ACADEM. ET SENAT. TYPOGR. 26.

VIRIS
ET DE REPUBLICA LITTERARIA VNIVERSALI,
ET DE SALANA HAC ILLVSTRI EGREGIE MERITIS

VIRO SVMME VENERABILI, EXCELLENTISSIMO,
ATQVE AMPLISSIMO,

DN. IOACHIMO LANGIO,

S. S. THEOLOGIAE DOCTORI AC EIVSDEM PROFESSORI PVBLICO ORDINA-
RIO CELEBERRIMO, ORDINIS THEOLOGICI SENIORI, ET SEMINARII
THEOLOGICI DIRECTORI.

VIRO SVMME VENERANDO, EXCELLENTISSIMO,
AC CELEBERRIMO,

DN. SIGISMVNDI IACOBO
BAVMGARTEN,

S. S. THEOLOGIAE DOCTORI AC PROFESSORI PVBLICO ORDINARIO.

VIRO ILLVSTRI, CONSVLTISSIMO
ATQVE EXCELLENTISSIMO,

DN. IACOBO GABRIELI
WOLFFIO,

ICTO CONSVMMATISSIMO, S. R. M. BORVSSIAE A CONSILIIIS AVLICIS,
IVRIVM DOCTORI AC PROFESSORI PVBLICO ORDINARIO
MAXIME CELEBRI.

DISSERTATIONEM HANC INAVGVRALEM

IN SIGNVM OBSERVANTIAE SINGVLARIS

DICAT

HERMANNVS IACOBVS LASIVS.

VIRIS

ET DE RE PUBLICA LITTERARIA UNIVERSALI
ET DE SAMA... MASTRI... MERRITS

VRO SVMMO VENERABILI EXCELLENTISSIMO
AC CELEBRATISSIMO

DN. IOACHIMO LANGIO

AC CELEBRATISSIMO
AC CELEBRATISSIMO

VRO SVMMO VENERANDO EXCELLENTISSIMO
AC CELEBRATISSIMO

DN. SIGISMUNDO JACOBO

AC CELEBRATISSIMO
AC CELEBRATISSIMO

VRO SVMMO VENERABILI EXCELLENTISSIMO
AC CELEBRATISSIMO

DN. JACOBO CARIELLI

AC CELEBRATISSIMO
AC CELEBRATISSIMO

VRO SVMMO VENERABILI EXCELLENTISSIMO
AC CELEBRATISSIMO

DN. JACOBO CARIELLI

AC CELEBRATISSIMO
AC CELEBRATISSIMO

PRAEFAMEN.

Vis est, qui inficias ire possit, motivum præceptis a Summo Numine hominibus præscriptis morem gerendi, haud contemnendum esse, quum nimirum mortalibus representetur, actiones legibus hisce conformes æterna præmia secum laturas, peccatores vero perpetuas subituros fore pœnas. Haud igitur operam atque laborem perdere illi censendi sunt, qui doctrinæ de statu hominis post hanc vitam maiorem certitudinis atque distinctionis gradum conciliare student. Ambabus quidem & ultro concedo, tanta certitudine tamque multis determinationibus in Scriptura divinitus revelata statum, quem homo præsentis vita amissa subit, describi, ut cognitionem ex ratione revelatione dicta destituta haústam, multoties superet. Sed ideo concludere licitum haud est, irritum eos suscipere laborem, qui veritates hæc argumentis ex ratione sibi relicta petitis

A

titis

titis illustrare satagunt; si enim conclusio rite sese haberet, Theologia naturalis tota quanta est, universumque Ius Naturæ inculta manere deberent. Certe, hanc qui formant conclusionem, illis grata sensio, ex cognitione veritatum ex principiis suis ductarum originem trahens, incognita, intellectusque humani perfectio cordi haud esse debet. Si veteres Philosophi lumine rationis rite usi fuissent, tanta ambiguitate ac incertitudine de conditione animæ post mortem locuti non fuissent, SENECA decus alias Philosophorum statum hominis post præsentis vitæ derelictionem tanquam lusum Poetarum, & ut nihilum sibi in consolatione ad Marciam haud præsentasset; rectæ si rationi aures præbere non denegasset, alia sane in medium protulisset consolationum genera. En, quantum præbent usum demonstrationes ex rationalibus petitæ principiis; tam late se iste extendit, ut nemo sit in quem derivari non possit, animos enim non minus eorum, qui Christo nomen salutariter dederunt suum, quam veritates revelatas divinaque oracula penitus superhabentium ab errore avertunt, & hos ad veritatem revelatam manu quasi ducunt. Hæ quoque fuere rationes, quare effectus bonarum ac malarum actionum naturales, unione, quæ præsens corpus & animam intercedit, destructa, quantum quidem vires permiserunt, ratione duce exponere operam dedi, & quidem rei ipsi intentus, alii quid hac de materia sentiant, operose inquirere, instituti mei rationem habens, lubens superfedì. Quantum veritatis tramiti institerim, quantumve aberaverim ab eo, penes Te B. L. iudicium esto. Quod superest nihil amplius in votis habeo, quam ut conatibus meis licet exiguis faveas.

§. I.

Lex moralis divina, est lex, cui ut actiones hominum liberæ accommodentur, vult Deus.

§. II.

Peccatum seu actio mala est actio hominis libera, quæ legi morali divinæ conformiter haud est peracta. *Actio est bona*; si huic legi convenienter est suscepta.

§. III.

Omne, quod Deus ab hominibus peragi cupit, non nisi, ad perfectionem illorum veram tendit, (p. L. Theol. nat.); actio ideo bona veram hominis promovet perfectionem, (§. I. & II.)

§. IIII.

Deus constanter vult, ut homines legem divinam moralem observent, (§. I.) velle igitur nequit, ut eam negligat homo. Quodcunque ab hominibus peragi Deus abnuir, id ad horum veram ducit imperfectionem, (p. L. Theol. Nat.); qui ergo peccatum committit, veram sibi contrahit imperfectionem, (§. II.)

§. V.

Bonum morale est, quod nostrum statum perfectiorem reddit. *Malum morale* contraria absolvitur notione.

§. VI.

Bonum verum est, quod statui nostro veram contrahit perfectionem. *Malum verum*, quod ad veram status nostri imperfectionem ducit. *Bonum ac malum adparens* opposita sunt definienda ratione.

§. VII.

Cum actione bona perfectio vera nexum habet, (§. III.); unde colligi licet, bonum verum cum illa connexum esse, (§. VI.)

§. VIII.

Qui peccatum committit, vere imperfectiorem se reddit, (§. III.) Ergo malum verum dicto in casu sibi comparat, (§. VI.)

§. VIII.

Premium est bonum verum tanquam motivum cum actione bona ad illam suscipiendam connexum.

§. X.

Pœna est malum verum tanquam motivum cum actione mala ad illam fugiendam connexum.

§. XI.

Bonum verum, quod ex actione bona consequitur, (§. VII.), tanquam motivum cum actione illa ad hanc suscipiendam connexum est, (p. L. mor.); unde constabit de causa, cur premium nominandum sit, (§. VIII.)

§. XII.

Malum verum, quod ex peccato originem ducit, (§. VIII.), tanquam motivum cum illa actione connexum est, ne patretur, (p. L. mor.); itaque loco poenæ cum peccato connexum est, (§. X.)

§. XIII.

Qui malam committit actionem, ille sibi eam, certo saltem respectu, ut bonam repræsentat (p. L. Met.); cum vero malum verum ex actione illa oriatur, (§. VIII.), malum pro bono reputat. Male itaque iudicat; intellectus igitur a vera sua ulterius aberrat perfectione (conf. §. VI.). Qui itaque peccatum committit, imperfectionem in intellectu sibi contrahit novam eamque veram. Cum porro perfectio voluntatis vera in eo consistat, ut bonum verum adpetat; malum vero vere tale averferur, (p. L. Met.); cumque eius voluntas qui peccatum patrat, malum verum sub specie boni adpetat, ideoque deflectat a perfectione vera, voluntas eius, qui peccatum committit, vere imperfectior redditur. Hinc sequitur, quod is, qui peccato sese contaminat, in anima veras sibi contrahat imperfectiones: mala ergo vera, (§. VIII.) ideoque poenas, (§. XII.).

§. XIII.

Qui bonam suscipit actionem, ut bonam eam sibi repræsentat, (p. L. Met.); veri nominis vero bona est, & bonum ex ea consequitur verum, (§. II. & VII.). Recte itaque iudicavit; iudi-

iudicium vero rite formatum cum essentia intellectus consentit, (p. L. Met.); perfectionem ergo veram iste sibi in intellectu comparavit. Voluntas quoque eius hoc in casu bonum veri nominis tale adpetit, ergo essentiae eius conformiter egit; ille itaque qui bonam suscepit actionem, in voluntate perfectionem veram sibi contraxit. Quare qui legi morali divinae conformiter egit, bona vera in anima sibi comparavit, (§. VII.), ideoque praemia, (§. XI.)

§. XV.

Voluptas vera in me oritur, si perfectionem veram tanquam meam intueor. *Tedium verum in me oritur*, si imperfectionem veram tanquam meam intueor.

§. XVI.

Notabilis gradus voluptatis verae dicitur *gaudium durable*. Insignis vero tedium veri gradus vocatur *tristitia durable*.

§. XVII.

Felicitas vera est status perfectionum verarum ex actione bona ortarum. *Infelicitas vera* contra. *Felicitas vera cum conscientia* est status gaudii durable. *Infelicitas vera cum conscientia* est status tristitiae durable.

§. XVIII.

Qui bonam suscepit actionem, veras sibi contrahit perfectiones, (§. XIII.); plures itaque sibi acquirit perfectiones veras. Quas ut sibi repraesentet necesse est, sunt enim illi motiva; acquirit ergo intuitum plurium suarum perfectionum verarum; voluptas itaque insignis & quidem vera in illo oritur, (§. XV.); felicitas ergo vera, (§. XVII.). Qui igitur bonam suscepit actionem felicitate adficitur vera; & si possibile est, felicitatem hanc sentit.

§. XVIII.

Felicitas vera originem ducit ex perfectionibus veris, quas homo possidet, (§. XV. & XVII.); qui vero peccatum commisit, imperfectiones sibi comparavit veras, (§. III. XIII.); unde constat de causa, cur peccator qua talis felix beatusque dici nequeat.

§. XX.

In somno morali homo est: qui imperfectiones veras quas per peccatum sibi contraxit, non ut suas intuetur, si tamen potest.

§. XXI.

Peccator est in statu imperfectionum verarum ex peccato ortarum, (§. III. XIII.); ideo est vere infelix, (§. XVII.)

§. XXII.

Qui imperfectiones veras per peccatum sibi contraxit, si est possibile, aut eas sibi repræsentat aut minus, (p. princ. exclus. med.). Prius si contingit, infelicitatem veram consequitur cum conscientia (§. XXI. & XVII.), sin posteriorius; somno sepultus quasi iacet morali, (§. XX.). Exinde colligere licet, peccatorem aut vere infelicem conscientia infelicitatis adnexa, esse, aut in somno versari morali, seu vere infelicem sine conscientia infelicitatis esse, (§. XVII.).

§. XXIII.

Imperfectio vera consistit in defectu realitatum quæ in ente adesse poterant, (p. L. met.); tolli igitur haud potest, nisi defectus ille tollatur. En causam, cur imperfectiones veris nominis tales ex peccatis ortæ ab uno statu usque ad sequentes perdurent, donec defectus illi tollantur.

Non negaverim cum imperfectione positivum quid posse connexum esse, licet formale imperfectionis in defectu realitatum consistat. Sed dilucidius hoc iam exponere, meum non est.

§. XXIII.

Anima est substantia simplex, ergo est vis (p. L. met.), itaque semper agit. Si vero homo peccatis sese commaculavit, anima veris est onerata imperfectionibus (§. XIII.); vis itaque imperfectionibus veris laborat; actiones ergo animæ ut vere imperfectæ sint aliter cogitari nequit; quale enim principium tale principiatum. Actiones vero animæ nihil aliud sunt quam vis actu se exerens (p. L. met.); anima ideo de novo imperfectionibus oneratur veris. Cum vero anima peccatis commissis agit, novus in illa oritur status, vti facile ex definitione status colligi potest. Si vero priores imper-

imperfectiones non emendentur, non minus permanent, (§. præced.); in statu itaque post peccatum quoddam commissum sequenti, priores manent, novæque adduntur imperfectiones veræ. Sed nihilominus manet anima substantia ac vis, ergo iterum ager, iterum itaque novus in anima producitur status; sed actio hæc magis erit imperfecta priori, etenim ex ratione oritur magis imperfecta. Si vero pristina imperfectiones non corrigantur, hæc quoque in anima perdurant, (§. XXIII.); hicce ideo status iterum magis imperfectus erit priori, & sic porro. Nullus vero status animæ cogitari potest, in quo vim suam non exferat, (p. L. met.), ergo in quo non agat. In omni itaque animæ statu post peccatum quoddam commissum si pristina imperfectiones non emendentur, manent, novæque adduntur imperfectiones veræ.

§. XXV.

Res est in tempore: si varia eius sese excipiant. *Momentum* est duratio unius ex variis illis, quod vero non est in tempore.

§. XXVI.

Quodlibet rei varium quod efficit, ut res sit in tempore, rei constituit statum, (p. L. met.). In momento itaque quolibet deprehenditur rei status novus, (§. præc.).

§. XXVII.

Homo quoad animam est in tempore, (p. L. met.); in quolibet itaque momento novus animæ deprehenditur status, (§. præc.). Si ergo homo in statu quodam peccatum committit, & si imperfectiones veræ ex illo quoad animam ortæ non emendentur, manent in sequenti momento, novasque progignunt; & si iterum non corrigantur, in hunc excipientem perdurant momento, novasque producant, & sic porro, (§. XXIII.).

§. XXVIII.

Si itaque anima in æternum perduret, & conditio quodæmanet eadem, quod nempe emendatio imperfectionum verarum haud fiat, in omne ævum imperfectiones hæc manent,

nent, & novæ producunt, (§. præc.). Anima vero in æternum existentiam continuabit suam, (p. L. Theol. nat.); si igitur imperfectiones illæ nunquam corrigantur, in omne ævum perdurant, & semper novæ ex illis oriuntur imperfectiones veræ.

Et si existentiam hominis æternam tantum animæ tribuerim, noli putare, me resurrectionem corporum negare. Firmissime hac de re auctoritate S. Scripturæ persuasus sum. Sed, cum argumenta quæ pro resurrectione corporum ex ratione sibi relicta petita firma & apodictica hæctenus inventa mihi non videantur: existimo, scopo meo abunde satisfieri, si vel solam existentiam animæ in perpetuum duraturam fundamenti loco præstruxero. Scio quidem nonnullos e gente Philosophorum extitisse, qui rationibus philosophicis hanc thesin probare allaborarunt. Sed quod pace illorum dixerim, rigorem demonstrationis sustinere haud videntur demonstrationes ab illis allatæ. Ne vero aliquid sine ratione adferere videar, primum huius rei argumentum sub examen vocabo. Dicunt nimirum adsertores: Hominem constare ex duabus partibus essentiam eius constituentibus, anima videlicet ac corpore. Hinc concludunt, quod actiones hominis, ad quas tam anima quam corpus concurrit, non uni parti hominis tantum attribuentæ sint, sed utrisque, seu toti homini, ideoque etiam corpori ut adtribuantur necesse sit. Porro, quum actiones & bonæ & malæ ad hanc classem referri debere putant, adfirmare nulli dubitant, quin actiones tam bonæ quam peccata corpori quoque adscribi debeant. Ulterius argumentantur ac adstruunt: Deum bonas actiones velle, peccata vero adversari, ideoque quatenus horum ratio ex corpore petenda sit humano, Deum actiones bonas velle, malas vero adversari. Pergunt: Deum gaudere iustitiæ & remuneratoriæ & vindicativæ, eumque vi prioris iustitiæ bonis adficere eos qui voluntati eius sanctissimæ conformes se gesserunt, seu bonas susceperunt actiones, propter posteriorem vero quæ est vindicativa, peccatis conquinatos punire; ideoque adfirmant: Deum in utrisque his casibus sicuti præmia ita etiam pœnas diversis licet in casibus tribuere corporibus. Ad experientiam denique provocant, dicentes: Experientiam neminem non docere, quod multi existant, etiam extiterint, qui voluntati divinæ satis facere serio
alla-

allaborant & allaborarunt, quorum tamen corpora presenti in vita curriculo circumdata sunt ac fuerunt multis miseris calamitatibusque, bona autem grataque, si nulla non, vix tamen notabilia acceperunt; quod cum Deus vi iustitiæ suæ remuneratoriæ permittere nequeat, ultro sequi contendunt, quod in futura vita id illis contingat, & quidem fieri hoc haud posse autumant, nisi corpora piorum resurgant, extra omne itaque dubium positum est secundum eorum quidem sententiam, quod corpora piorum, quibus hac in vita nihil boni a Deo collatum, sed qui potius calamitatis iugo semper pressi fuerunt, propter iustitiam remuneratoriæ divinam resurgant. Tandem hoc quoque urgent, quod experientia iterum testetur, multos existere & adfuisse peccatores, qui durante huius vitæ studio in possessione quas bonorum fuerunt ac sunt, tantumque abesse, ut pœnas unquam sensissent, ut potius voluptatum, quas perceperant, cursus ab ulla molestia nunquam fuisset interruptus, quomodo vero hoc cum iustitiâ Dei, de qua iam locuti sumus, vindicativa conciliari possit, plane non vident, nisi dicamus, tales malarum actionum suarum consecraria, quibus dignos sese reddidere, altera in vita etiam quod ad corpora fore luros, hoc autem, cum resurrectionem corporum eorum præsupponat, putant, rationem utique docere, quod Deus corpora impiorum, quæ pœnas hoc in vitæ curriculo non subierunt, in vita iterum sit restitutus. Verum enim vero quin ratio sibi relicta hæc adducta argumenta pro invitis reputet, longe abest, licet quandam probabilitatis speciem illis haud denegaverim. Nam 1) demonstratio hæc tantum est particularis, & ad omnes homines adplicari nequit. 2) Negatur, actiones bonas & malas per animam & corpus simul præstari; qua quidem negatione fundata, demonstratio hæc tota quanta est, pro nulla est reputanda; in eo autem fundamentum ea invenit, quoniam quum actiones bonæ legi divinæ morali conformes factæ, malæ vero ab eadem disconvenientes esse debeant, ideoque actiones liberæ tantum bonæ malæ esse possint (S.I.), actiones corporis propriæ loquendo bonitate & pravitate expertes esse in aprico erit. 3) Adplicatio iustitiæ remuneratoriæ & vindicativæ ad corpus non quadrat, præsupponit enim in obiecto imputabilitatem, (ut sic loquar), quæ corporis prædicatum esse nequit.

B

§. XXVIII.

§. XXVIII.

Imperfectiones veræ ex peccatis hominum ortæ pœnarum loco sunt (§. VI. XII.); si igitur imperfectiones illæ non emendentur, pœnæ in omne ævum perdurant, & semper novas producant, (§. præc.).

§. XXX.

Emendationem imperfectionum in intellectu & voluntate obviarum naturaliter imprimis anima ipsa, (si alias suscipi debeat), ut præster necesse est, (p. L. mor.); ergo imperfectiones veræ per peccata in anima ortæ naturaliter præcipue ope animæ corrigi debent, si alias correctio fieri debeat, (§. XIII.). Si igitur ostendi possit, animam se ipsam ab omnibus imperfectionibus per peccata in anima natis liberare haud posse, sequitur, imperfectiones ex peccatis in anima ortas naturali modo tolli non posse; ergo quoque pœnas naturaliter in anima in omne ævum perduraturas esse, (§. præc.).

§. XXXI.

Ponamus in anima imperfectionem quandam veram ex peccato ortam adesse. Cum ad omnem hominis actionem tempus requiratur, (p. L. met.), sequitur, ad emendationem huius imperfectionis ab anima præstandam tempus requiri; ergo minimum duo hac actione consumer momenta (§. XXV.). Cum prius momentum iam desit esse, imperfectio hæc non est emendata, (p. antec.), in sequenti igitur momento adhuc adest, & nova quoque est orta, (§. XXVII.). Secundo momento finito prior imperfectio quidem est emendata, sed nova iam adest, (p. antec.), ad illam itaque tollendam iterum duo requiruntur momenta; etiam hæc imperfectio priori momento non est sublata, ergo adhuc in posteriori adest, & iterum nova præsens est, (§. XXVII.), hoc quidem momento præterlapsò prior tollitur imperfectio, sed nova iam adest. Cum hæc, (uti facile ex antecedentibus colligitur,) eadem comparatum est ratione. In posteriori igitur momento cessabit quidem, sed nova locum eius occupabit; & sic porro. Ex his igitur perspici potest, quod si quoque unica tantum in anima adesset imperfectio vera per peccatum quoddam orta, anima tamen

tamen se ipsam in omne ævum ab imperfectionibus ex hac ortis naturaliter liberare haud possit. Quid vero fieret, si plures adessent imperfectiones? Imperfectiones ideo veræ peccata in anima ortæ naturali modo tolli non possunt, & penæ naturaliter in omne æternum perdurabunt, (§. XXX.)

§. XXXII.

Si homo ultimo in vitæ huius articulo imperfectionibus ex peccatis natus est commaculatus, in omne ævum, si res consideretur uti naturali fieri debeat modo, istæ perdurabunt, nec penæ unquam cessabunt, (§. XXXI.). Nunc eas accuratius consideremus, ac videamus in quonam imperfectiones veræ peccata secutæ, quæ post hanc vitam adhuc in anima peccatoris obtinent, consistant. Qui peccatum commisit, & imperfectiones veras sibi contraxit, aut vere infelix est cum sensu infelicitatis, aut in somno iacet morali, (§. XXII.); ergo quoque ille qui in ultimo vitæ præsentis momento imperfectionibus veris ex peccatis consecutus est oneratus, aut vera adfectus est infelicitate cum conscientia huius rei coniuncta, aut somno sopitus est morali. Primo loco videbimus, in quonam imperfectiones veræ vere infelicitatis peccatoris, qui quoque infelicitatem hanc sentit, post præsentem vitam consistant.

§. XXXIII.

Naturaliter una imperfectio vera ex peccato orta producit alteram in omne ævum usque, (§. XXXI.). Si homo itaque propter peccata vere infelix existat, & quoque sibi conscius est huius infelicitatis, ex hac infelicitate vera, (si res concipiatur uti nexus actionum animæ naturalis postulat, (§. XXIII.); in æternum usque novæ infelicitates eiusdem generis veri nominis tales originem ducunt. Si itaque homo peccator in ultimo vitæ huius halitu veram suam infelicitatem sibi conscius est, in secula novas sentiet infelicitates veras. In æternum igitur veræ talis peccator adficietur infelicitate, & ab una infelicitate vere tali transibit ad alteram, & quoque illas sentiet.

Peccatorem talem altera in vita iam existentem somno morali obrui non posse, facile ex §. subsequenti ab hac independenti colligi potest.

§. XXXIII.

Nunc conditionem peccatoris futuram perlustremus, qui in supremo vitæ præsentis articulo somno sopitus est morali. Qui in somno iacet morali, ille imperfectiones veras ex peccatis ortas ut tales sibi haud repræsentat, (§. XX.), & hoc contingit propter gratas sensationes cum peccatis coniunctas, (p. L. mor.). Omnis vero sensatio oritur a corpore cum anima unito, & sensatio obtineri nequit, nisi corpus hoc præsens sit, (p. L. met.). Si ergo vinculum corporis & animæ dissolvatur, sensationes hæc quoque ut cessent, necessarium est. Cum vero homo supremum obiit diem, unio quæ corpus ac animam intercessit, dirumpitur; sensationes ideo hæc ut desinant esse necesse est. Cessat itaque tunc ratio somni moralis, igitur ille adesse amplius nequit. Falsum itaque est, peccatorem post mortem imperfectiones veri nominis tales ex peccatis consecutas non ut tales sibi repræsentare; ut tales igitur ut sibi repræsentet, cogitari debet. Si vero hoc, vere infelix cum conscientia infelicitatis coniuncta censendus est, (§. XXI.). Novis ideo infelicitatibus veris in secula, (si res consideretur, uti nexus naturalis mutationum animæ postulat,) adfigetur, (§. XXXI.). Peccator itaque in ultimo vitæ huius habitu sive sit iam vere infelix cum sensu suæ infelicitatis, (§. XXXIII.) siue in somno versetur morali, post præsentem vitam in æternum semper infelicitatibus adficietur veris, & ab una infelicitate vera transibit ad alteram.

Obiicere quis posset, me præsupponere, animam peccatoris post mortem omni corpore destitutam fore, ideoque si anima peccatoris cum corpore quodam etiam post hanc vitam unita esset, demonstrationem a me adductam pro vera reputandam haud esse. Sed admissa quoque hac sententia, nihilominus thesis mea fundamento haud destituetur suo. Nam adfertores huius sententiæ mihi concedent, vinculum inter præsens corpus & animam per mortem dissolutum, animam vero subtiliori corpore circumdatam fore: minimum igitur sensationes per crassum corpus in anima ortæ qua tales cessabunt, si ergo talis peccator in somno maneat morali, hoc ope novi & subtilioris corporis fieret; hoc vero fieri haud posse, sed vere infelices

lices peccatores post hanc vitam esse, & quoque has infelicitates sentire, non obstante novo illo corpore, offendit *Cel. CANZIVS in Civitate Dei §. 131.*; utroque ideo in casu anima peccatoris in statu somni moralis haud manebit.

§. XXXV.

Homo est in statu damnationis: Si post praesentem vitam ab una infelicitate vera ad alteram transit, easque sentit.

§. XXXVI.

Homo, qui in supremo vitae praesentis halitu imperfectio- nibus veris ex peccatis natus est oneratus, si nexus actionum animae naturalis non interruptus maneat, in secula ab una transit infelicitate veri nominis tali ad alteram, earumque sibi conscius est, (§. XXXIII.); hicce ideo homo, in aeternum in statu damnationis manebit, (§. praeced.).

An Deus miseros illos ex statu hocce lacrymis digno miraculo liberare velit, definire hac vice mihi haud convenit. Scopus enim meus hac in dissertatione tantum est, eventus actionum & bonarum & malarum naturales praesenti peracta vita determinare. Deum vero miraculo peccatores hosce ex statu damnationis eripere haud velle, per Scripturam S. certissimi reddimur. Qui rationes ex Philoſophia petitas legere desiderat, adeat *Cel. CANZII Civitatem Dei §. 99. &c.* Multos adeste notum est, qui omnibus conatibus id egerunt, ut sententiam hanc tam firmiter in Scriptura revelata fundatam non modo labefactarent, sed penitus deiicerent; inter illos haud infimum tenet locum THOM. BURNETIVS, *Anglus*, qui in *tractatu suo de statu mortuorum & resurgentium pag. m. 328. &c.* multis argumentis fucio haud destitutus hanc defendere sententiam annisus est. Sed illa iam refellere, instituti mei ratio haud permittit.

Etſi mentionem de poenis per arbitrium Dei ad infernum damna- tis infligendis haud fecerim, ne putes, obsecro, me de illarum existen- tia dubium habere. Ratio, qua permotus has silentio praeterii, haec est, quia naturalis nexus inter peccata & illas poenas a ra- tione sibi relicta distincte ostendi nequit. Eadem ex ratione in quaestionibus, quae communiter ab eruditis circa orcum formari solent, decidendis multus haud ero; e. g. an etiam corpora damnato- rum poenis affligentur, vel an cruciatus animam solummodo respi- cient? num locum a sede beatorum remotum occupabunt? & si hoc;

in quam mundi parte locus ille horrendus quærendus fit? Circa ultimam quæstionem communis sententia imprimis Patrum primitivæ ecclesiæ eo redit; locum inferni in centro terræ deprehendi; sed insuperabiles, uti mihi quidem videtur, contra hanc sententiam movit difficultates THOM. BURNETIVS *l.c. pag. m. 303. Sc.* SWINDENIVS, *Anglus* infernum in solem collocavit, in libro, cui in Gallica versione sequens est præfixus titulus: *Recherches sur la nature du feu de Penfer, & du lieu, ou il est situè*, à Amsterd. 1727. 8. Mukto minus operam dabo, ut in numerum damnatorum, & amplitudinem loci infernalis inquirerem, uti DREXELIVS fecit, qui numerum illorum ad centena millia millionum extendit; infernum vero in spatio milliarii Germanici inclusit; vid. eius *tractatus de damnatorum carcere & rogo, Part. II. C. VIII.*

§. XXXVII.

Una imperfectio vera maior esse potest altera, (p. L. met.), minor itaque pro parte maioris reputari potest, (p. def.). Homines vero in articulo mortis imperfectiōibus veris ex peccatis ortis onerati in futura vita infelicitatibus veris ex imperfectiōibus hisce consecutis adficiuntur, (§. XXXIII.); infelicitas autem ex imperfectiōe minori nata minor ut sit necesse est illa ex maiori imperfectiōe orta, (quod enim ex toto ortum suum trahit, maius esse debet ac illud quod ex parte originem ducit); ex maiori & minori infelicitate novæ oriuntur, (§. XXXIII.); ex eadem ideo ratione infelicitas ex maiori orta maior iterum est altera ex infelicitate minori nata, & cum naturaliter in omne ævum infelicitates novæ oriantur, (§. cit.), uti facile ex antecedentibus colligitur, cum his eadem comparatum est ratione. Homo igitur in momento mortis maiori imperfectiōe vera ex peccato orta commaculatus, in æternum usque maioribus infelicitatibus adfligetur, illo peccatore in supremo vitæ præsentis halitu minori imperfectiōe adfecto, si nimirum nexus actionum animæ naturalis non interruptus maneat. Perfecta vero æqualitas dari nequit, (p. princ. indiscern.), ergo una imperfectio vera, qua peccator in momento mortis constitutus est adfectus, semper maior vel minor esse debet aliis imperfectiōibus quibus cæteri peccatores in articulo mortis sunt onerati. Omnes itaque infelicitates

infernales in peccatoribus conspicuæ ratione quantitatis differre debent.

Hæc sunt benevole lector, quæ duce ratione sibi relicta de statu damnatorum, pœnisque infernalibus suppeditare volui. Lubens fateor valde esse indeterminata, quæ hac de re disserui, sed non est quod tibi persuadeas: me nihil aliud de conditione damnatorum credere, ac quod his paginis publici iuris fecerim; obtestor Deum me omnia quæ sacris in literis hac de re clare sunt proposita ac revelata pro veris habere, religionique mihi ducere, ullum ex his in dubium vocare. In sequentibus tentabo, quousque rationi veritatilibus revelatis orbata inoffenso pede in doctrina de vita beatorum progredi liceat. Sed iterum Deum testem invoco, me omnia in S. Scriptura salutariter hac de materia literis demandata sancta colere religione & fide.

§. XXXVIII.

Qui bonas suscipit actiones, ille veras sibi conciliat perfectiones & veram felicitatem, eamque sentit si est in statu clararum idearum (§. III. XVIII.); quamdiu itaque observator legis divinæ moralis manet, tamdiu perfectiones veræ & felicitas veri nominis talis in illo perdurant. Si igitur in statu quodam homo bonas egerit actiones, & in sequenti talis manet, in sequenti statu perfectiones & felicitates veri nominis tales in statu præcedenti acquisitæ perdurant, easque si possibile est, sentiet.

§. XXXVIII.

Si homo in statu præcedenti fuerit observator legis divinæ moralis, & in sequenti talis maneat, quoque in hoc statu novis perfectionibus & felicitate vera adficietur, (§. III. XVIII.), & pristinae quoque existentiam continuabunt, (§. præced.), cum hunc excipiente statu, (si conditio maneat eadem,) eodem comparatum est modo, vti facile ex antecedentibus concludi potest; & sic in æternum usque, stante nimirum eadem conditione; homo enim quoad animam minimum immortalis est, (p. L. Theol. natur.)

§. XXXX.

Perfectiones veræ ex bonis actionibus ortæ sunt præmium loco, (§. XI.); præmia igitur in homine qui semper tan-

tanquam observator legis divinæ moralis existit, in æternum usque multiplicabuntur, (§. præced.)

§. XXXXI.

Homo in ultimo vitæ huius articulo constitutus leges divinas morales in vita antea facta vel semper observavit, vel minus, (p. princip. exclus. med.). Sin ultimum; vel in mortis momento imperfectiones veræ per peccata sibi contractæ sunt ita emendatæ, & quidem miraculo, ut homini in æternum infelicem reddere nequeant; vel hoc non contingit, (p. princip. exclus. med. & §. XXXI.). De postremo membro in antecedentibus iam actum est. De conditione igitur hominis adhuc agendum, qui vel in momento mortis tanquam perpetuus observator legis divinæ moralis secundum singula vitæ antea factæ momenta existit; vel cuius imperfectiones veræ per peccata sibi contractæ cum in articulo versetur mortis miraculo sunt deletæ.

Et si ratio sibi relicta actualitatem huius miraculi ignoret, possibilitatem tamen eius agnoscit. In malam ergo mihi haud verti potest partem, quod duce ratione veritatibus divinitus revelatis destituta conditionem hominis, cui miraculum hocce salutariter contingit, determinare ausus sim; omnes enim conditiones hominis in momento mortis constituti possibiles determinare mihi proposui. Unicum adhuc habeo, quod ut notes peto, mens mea eo non redit, ac si miraculum hocce in momento mortis ut patretur necessarium sit; satis enim esse duco, si miraculum quoddam antea editum cum effectu huic homini adplicetur, manet enim utroque in casu emendatio illa imperfectionum miraculosa.

§. XXXXII.

Deus serio vult, ut homines peccata fugiant, (§. I. & II.). Sapientiæ ideo divinæ haud convenit imperfectiones veras per peccata in peccatore ortas miraculo delere, cum peccator firmum haud ceperit animum peccata fugere. Peccatoris ergo in ultimo vitæ huius articulo constituti imperfectiones veras per peccata sibi contractas Deus miraculo haud corriget, nisi serio sibi proposuerit legi divinæ morali conformiter agendi. Quod vero homo in ultimo vitæ momen-

to positus, qui vero semper legi divinæ morali actiones suas accommodavit, animum firmum peccata detestandi habeat, per se patet. In utroque ergo casu tales homines diem obeunt supremum, ut desiderium habentes legi divinæ morali convenienter agendi.

§. XXXXIII.

Quod homines consilium legi divinæ morali convenienter agendi mutent, gratæ sensationes cum peccatis connexæ efficiunt, (p. L. moral.); sensationes vero sine corpore nostro adesse nequeunt, (p. L. met.). Si vero vnio inter corpus nostrum præsens ac animam destruat, anima vel novo corpore vestietur; vel auda manebit, (p. princip. exclus. med.); sin ultimum; sensationes in anima amplius adesse nequeunt; homines ergo qui in ultimo versantur vitæ huius momento, & ceperunt serium consilium legibus Dei satisfaciendi, illud haud mutabunt. Si vero prius locum haberet; quoque consilium istud virtuosi moribundi haud mutabunt; probationem dedit insignis Philosophus CANZIVS in *Civitate Dei* ff. 1130., ad quam benevolam Lectorem compendii causa remitto. Semper igitur secundum singula momenta observatores legis divinæ moralis manebunt usque in secula.

Facile concedo, possibilitatem consilium suum mutandi piis hæc adhuc competere; manent enim creaturæ liberæ. Sed actualis mutatio de illis negari debet; motiva enim ac illecebæ ad peccata in futura vita remota erunt.

§. XXXXIII.

Cum ens rationale finitum in bono confirmatum vocatur, si in posterum non peccabit, (p. def.). Homines pie defuncti in bono confirmati sint: (§. præced.)

§. XXXXV.

Ergo novis perfectionibus veris & felicitatibus veri nominis talibus in æternum adicientur, & pristinæ quoque manebunt, (§. XXXVIII.); ex uno igitur felicitatis veræ gradu adscendent ad alterum in infinitum usque.

C

§. XXXXVI.

§. XXXXVI.

Intellectus itaque & voluntas illorum in æternum perficientur, (§. XIII. & XXXXV.)

§. XXXXVII.

Homo in vita degit beata: Si post præsentem vitam ab uno felicitatis gradu ad alterum adscendit in omne ævum.

§. XXXXVIII.

Homines qui cum sincero proposito peccata detestandi vitam præsentem deseruerunt, ex uno felicitatis veræ gradu ad alterum adscendunt usque in secula, (§. XXXXV.) ergo vitam fruantur beata, (§. præced.)

§. XXXXVIII.

In vita igitur beata intellectus & voluntates horum defunctorum in omne ævum usque novis adficientur perfectionibus veris, (§. XXXXVI.)

Exinde colligi licet, beatos in non interrupto nexu maiorem ratione distincta & adequatæ cognitionis atque rectæ voluntatis, & inde oriunda gratæ perceptionis perfectionis gradum acquiruros fore. Cum vero status sit minimum respectivus, si in homine gradus oriatur haud infimæ intensiõis, sine permeatis, ut ita loquar, gradibus interiacentibus; ratio quoque miraculi huius ostendi haud possit, male veri nequit, si existimem, beatos ab uno beatitatis gradu ad illum hunc immediate excipientem progressuros fore. Stante vero hac sententia, facile ad intelligendum erit, quod illis, qui hoc in vitæ curriculo emendationi intellectus & voluntatis operam dederunt, partes priores concedi debeant.

§. L.

Quod homines cum firmo proposito peccata detestandi animam deponentes post præsentem vitam perfectionibus veris ac felicitate veri nominis tali usque in æternum adficientur, præmiorum loco illis est, (§. XXXX.); ergo quoque vita in qua degunt beata præmium vocandum est: (§. XXXXVII. & XXXXVIII.)

§. LI.

Meritum est, opera quam quis alteri præstat, ad quam vero ex lege ab altero cogi nequit. Præmium, quod merenti

tri-

tribuitur, dicitur *meritum strictissimo sensu*. Si mercedem lex postulat, adesse *meritum strictissimo sensu*. vero gratus animus, non vero lex mercedem exigit, *meritum latiori sensu* adesse censendum est.

§. LII.

Quodcumque Deus ab hominibus præstari cupit, ad illud ab eo cogi queunt, (p. L. mor.); bonas vero actiones Deus cupit, ut homines suscipiant, (§. I. II.). Bonæ ideo actiones in meritorum numerum haud sunt referendæ, (§. præced.). Quatenus ergo homines bonas suscipiunt actiones, haud sunt merentes aliquid.

§. LIII.

Præmium quod non tribuitur merenti, merces haud dici potest, (§. LI.). Vita autem beata est præmium quod beatis propter bonas actiones tribuitur, (§. L.). Sed eatenus haud sunt merentes, (§. LII.). Vita igitur beata pro mercede reputari nequit; ideoque neque in strictiori neque latiori sensu, (§. LI.).

§. LIIII.

Ex gratia præmium cuidam tribuitur: Si præmium illi tribuitur, quod tanquam mercedem postulare non poterat.

§. LV.

Vita beata beatis loco præmii tribuitur, (§. L.); tanquam mercedem vero a Deo illam exigere haud possunt, (§. LIIII.), ergo sequitur, ex gratia condonari, (§. LIIII.).

His ultimis §§is falsitas dubii cuiusdam specie veritatis haud destituti a Socinianis contra systema nostrum de redemptione a peccatis prolata, ostendi facile potest. R V A R V S dubium hocce sequentem in modum exposuit in epistola quadam, quæ existat in *epistolarum Ruari centuria prima, Amstelod. 1677. edita*; „At si Christus ea ratione quam vos commenti estis, plenissime pro nobis satisfecit, nullus est gratiæ, nullus peccatorum remissioni locus. Ut ut enim nihil Deo nos solverimus, tolvit tamen nostro loco Christus, imo nos per illum satis superque; nec Deus, qui suum integre recepit, de remissione debiti gloriari poterit. Vides quam iniuria sit vestra de Christi satisfactione sententia in gratiam divinam, quamque male ea cum remissione peccatorum gratuita, quæ cum alibi sepissime,

„cum in his ipsis Pauli dicitis, (ante vero sermo fuerat de locis Ephes. 1, 7.
 „& Coloss. 1, 14. institutus.) a te citatis tantopere predicatur, simul
 „consistat; At si dicas ut nos quidem sentimus, Deum ut ut statue-
 „rat ex mera nobis gratia peccata nostra remittere, vitamque æternam
 „donare, voluisse deducendæ ad rem benevolæ suæ voluntati inter-
 „venire administrum atque executores Iesum Christum Filium suum
 „unigenitum, cuius obedientiæ usque ad mortem id benigne indulse-
 „rit, ut non modo ipsemet per eam, sed & nos cum illo ad immor-
 „talitatem perveniremus, quo nomine & caput illum nostrum fecerit,
 „simulque id imperium atque robur ei contulerit, quo membra sua
 „ab omnibus malis asserere, & in æternum beare possit; hoc inquam
 „si nobiscum dicas, omnia plana atque liquida erunt. Nam & gra-
 „tiæ divinæ suum constabit honos, tanquam causâ beatitudinis nostræ
 „principali, quæ nullo iam merito proprie dicto destruetur, aut ob-
 „scurabitur. Et mors Christi nihilominus agnosceretur causâ salutis no-
 „stræ intermedia atque ministra, ut per quam divinæ gratiæ munus
 „amplissimum in nos derivatur atque confertur., Hac ratione adver-
 „sarius argutus operam dedit, ut sententiam a nobis receptam destrue-
 „ret, suamque in locum eius surrogaret. Sed cum vita æternâ nobis
 „semper ex gratia conceditur, nobis quoque pro quorum peccata
 „Christus fecit quod satis est, vita beata tanquam donum gratuitum a
 „Deo conceditur. Eadem comparatum est ratione cum ipsâ peccato-
 „rum remissione per Christum nobis comparata. Ut mercedem enim
 „eamdem postulare non possumus, uti facile ex §. LL. colligi potest;
 „præmiæ vero loco illis conceditur qui in fide perseverant, remissio
 „ergo peccatorum ex mera gratia divina peccatoribus conceditur,
 „(§. LIII.).

§. LVI.

Coronidis loco non possum non, quin mentionem
 proportionis inter perfectiones veras ex bonis actionibus
 beatorum originem ducentes iniciam. In statu homi-
 nis in vita beata degentis primo duæ minimum adsunt
 perfectiones veræ, (§. XIII.). Ex his in statu sequenti duæ
 oriuntur, & priores quoque remanent, (§. XXXVIII.) iam
 itaque adsunt IV. perfectiones veri nominis tales; et sic porro.

In

In hunc ergo excipiente statu adfunt VIII. perfectiones veræ. In IIII. statu XVI. præfentes fant. In quinto, XXXII. deprehenduntur perfectiones veræ. Ex his itaque videre licet, ftatus in proportione arithmetica, perfectiones vero in geometrica fe excipere ratione. Series ideo ftatum beatorum pro logarithmis feriei perfectionum habenda eft. Eadem ratione res eft cum infelicitatibus & imperfectionibus damnatorum comparata.

§. LVII.

Hic habes benevole Lector, quæ prælucente ratione fibi relicta de vita æternâ tradere voluit. Multa adhuc poffent addi, quæ iam ficco, ut aiunt prætereo pede, quia ex firmis rationibus certi quid determinare haud potui. An e.g. beati locum occupabunt feofitum? an feofito hocce corpore novo ftatim veftientur? & fi hoc; quibus qualitatibus præditum erit? qua lingua utentur, an peculiari, vel illa quam hac in vita addiderunt? & quæ fant reliqua. Si quoque res accurate confideretur, parum intereft, an ad quæftiones hæcæ refpodere poffimus an minus; effentiam enim vitæ beatæ non concernunt. Satis eft, fi illud quod in antecedentibus a nobis de vita hac beata eft prolatum, una cum veritatibus quas

Scriptura facra hac de re præfecit veritatum
in numerum referamus.

F I N I S.

COR.

CORROLARIA.

I.

Non omne possibile potest existere.

II.

Quodlibet ens simplex potest in aliud ens simplex agere.

III.

Ens simplex potest quoque in corpus agere & vice versa.

III.

Systema influxus physici nihil absurdi continet.

V.

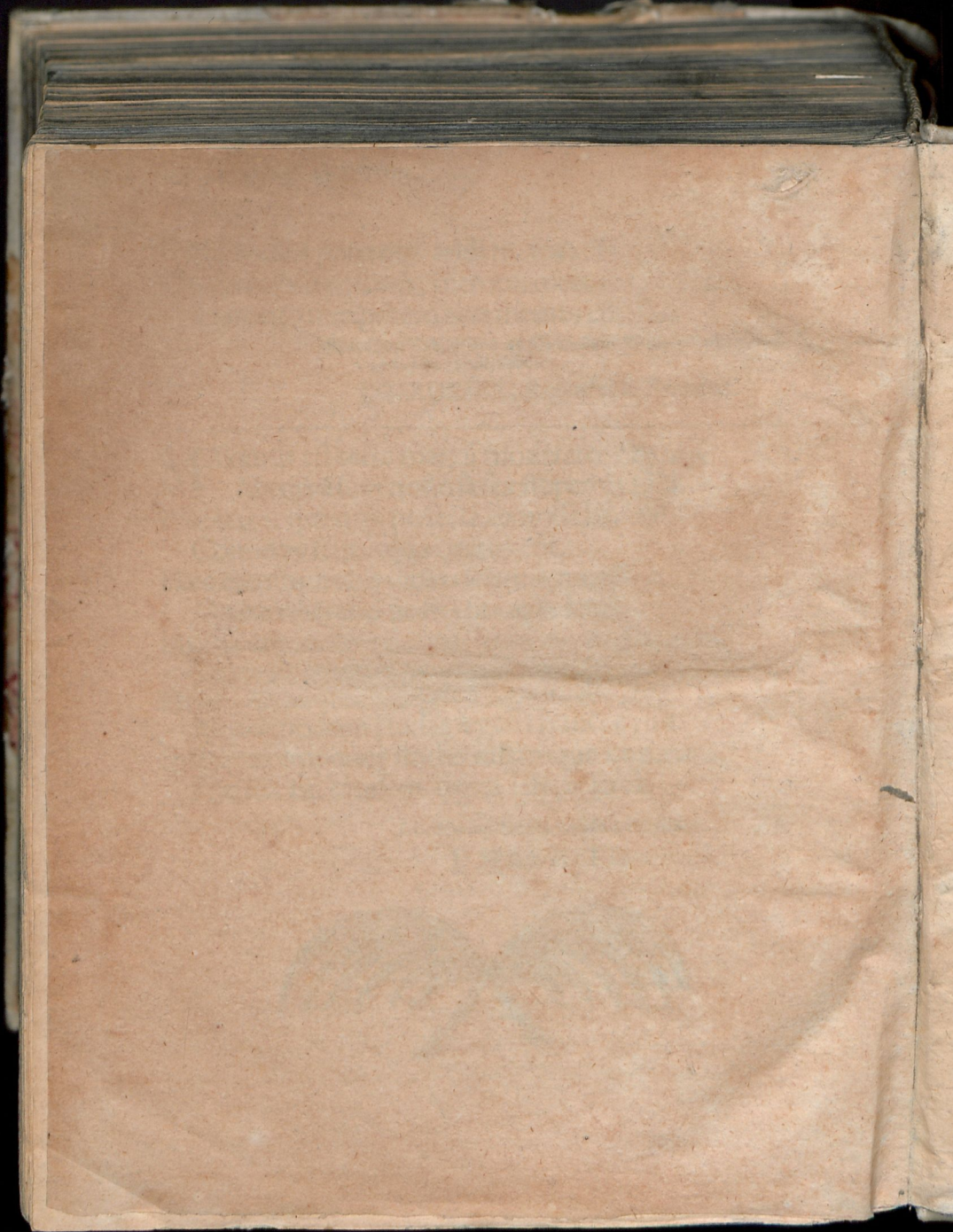
Definitio hominis quod nempe sit animal rationale, pro accurate formata habenda haud est.

VI.

Regnum quodlibet quod ab nullo alio dependere videtur, pro provincia regni cuiusdam est habendum.

01 A 6594

ULB Halle
002 933 268

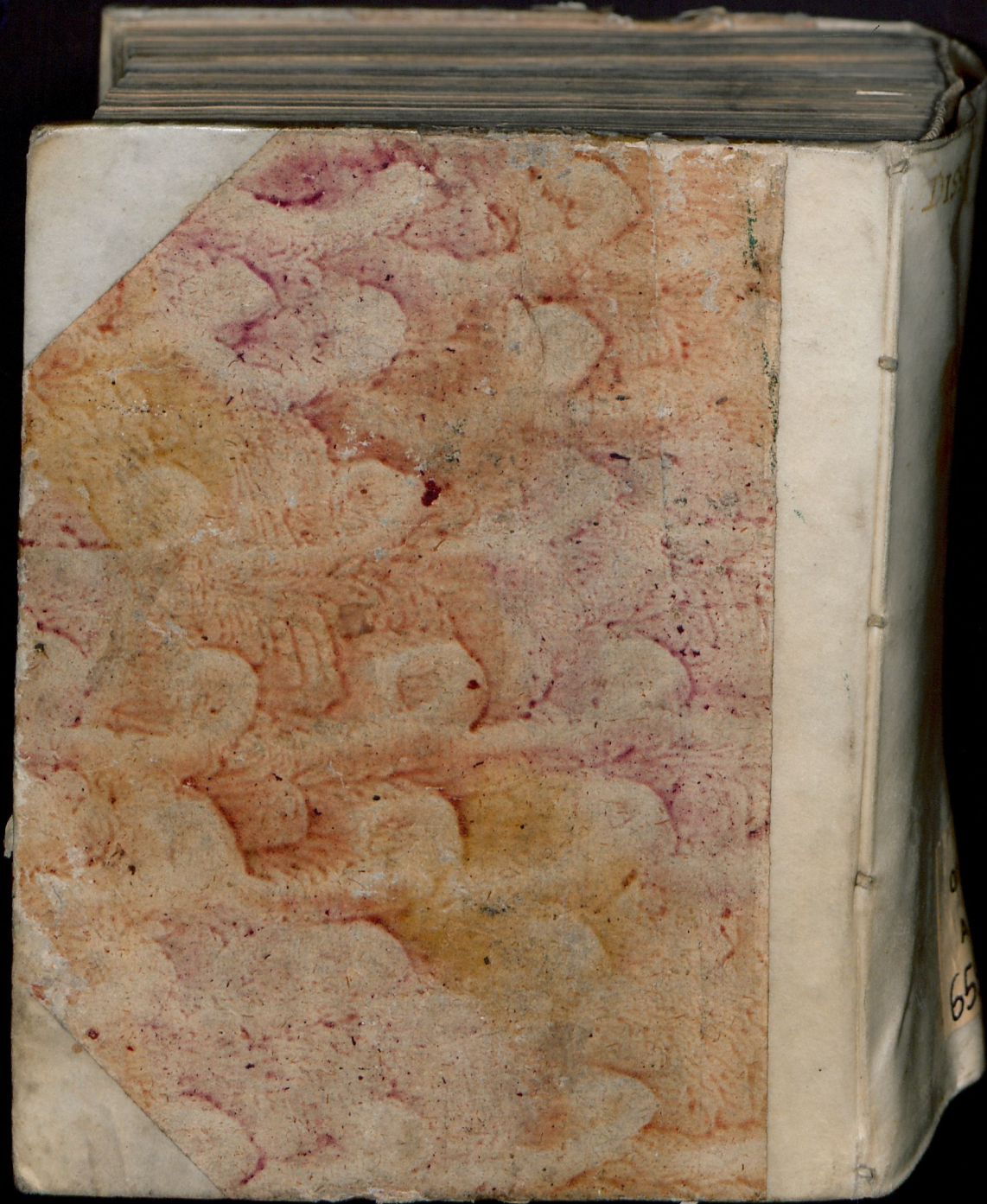
3

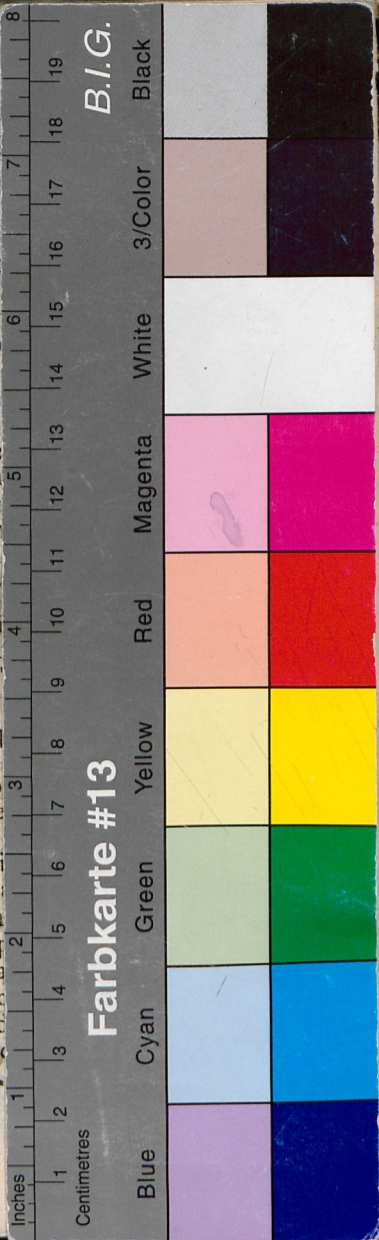

sb

l

DISSERTATIO PHILOSOPHICA INAUGURALIS 25
DE
**BONARVM MALARVMQVE
ACTIONVM
EFFECTIBVS NATVRALIBVS
POST HANC VITAM,**

QVAM
IN REGIA FRIDERICIANA
CONSENTIENTE AMPLISSIMO PHILOSOPHORVM ORDINE
PRAESIDE
VIRO EXCELLENTISSIMO ATQVE AMPLISSIMO
DN. IOANNE IOACHIMO LANGIO,
MATHES. PROF. PVBL. ORD. ACAD. CAES. NAT. CVR.
ET SOC. REG. BORVSS. SCIENTT. SODALI,
AD HONORES PHILOSOPHICOS LEGITIME IMPETRANDOS
DIE APRILIS ANNI MDCCXXXIX.
HORA LOCOQVE CONSUVETIS PVBLICE DEFENDET
AVCTOR RESPONDENS
HERMANNVS IACOBVS LASIVS,
GRYPHISW. POMERAN.

~~HALAE MAGDEBVRGICAE,~~
TYPIS IOAN. FRIDERICI GRVNERTI, ACADEM. ET SENAT. TYPOGR.

